

Seminaarin antia

Evakkolasten vuosikokouksen jälkeen pidetyssä perinteisessä seminaarissa puheenjohtaja Lauri Kosonen sivusi alustuksessaan niin ikään pakolaistilannetta. Hän muistutti, miten vähän Suomessa on tutkittu sodan vaikutuksia sen kokeneisiin lapsiin, nykyisiin eläkeläisiin. Hän harmitteli tutkimuksen puutetta, koska katsoo, että siitä olisi voinut olla apua nykytilanteessa, kun maahan on tullut ennätysmäärä turvapaikan hakijoita. Hekin ovat joutuneet lähtemään sodan tieltä turvaa hakemaan kuten evakkolapset aikanaan.

Kosonen lainasi Pirkka-Pekka Peteliuksen tunteuksia, joissa Petelius kertoi kokemastaan käytyään Libanonissa pakolaisleirillä. Petelius oli järkyttynyt leirillä olevien lasten vaikeasta tilanteesta. Samalla hän kauhisteli, miten Suomessa on voitu nyt kivittää turvapaikan hakijoita, vaikka vain 70 vuotta sitten oman maan kansalaiset pakenivat sotaa.

Kososen mukaan nykytilanteen ymmärtämistä olisi voitu auttaa, jos olisi tutkittu evakkolapsuuteen liittyviä eri puolia ja hyödyntää tietoa nyt. Hänestä tutkimus ei kuitenkaan nytkään ole liian myöhästä, varsinkin kun tunnetaakat siirtyvät huomaamatta sukupolvelta toiselle.

Johannekselainen-lehti kohta 70-vuotias

Pitäjälehti Johannekselaisen päätoimittaja Hannu Rastas selvitti alustuksessaan, miten evakkolapset ovat näkyneet lehden palstoilla. Rastas on ollut mukana Johanneksen pitäjään liittyvässä perinnetyössä jo vuodesta 1979. Hänen vanhempiensa kokemukset vertautuvat juuri evakkolapsiin.

Johannekselainen ilmestyy 10 numeroa vuodessa ja lehti lähentelee jo 70 vuoden ikää. Rastas arvelikin, etteivät lehden käynnistäneet olisi voineet ajatella toiminnalle löytyvän jatkajia näin pitkälle.

Rastas selvitti Paimion seminaaria varten, miten evakkolapsista kirjoittaminen on muuttunut lehden sivuilla vuosikymmenten aikana. Hän kävi läpi vuodesta 1954 alkaen vuosikerran viiden vuoden välein ja tutki, missä vaiheessa lehtiin ilmaantui kirjoituksia kouluikäisen tai alle kouluikäisen näkökulmasta.

Hänet yllätti havainto lehden 1958 järjestämästä kirjoituskilpailusta. Aiheena olivat

siihen asti piilossa pidetyt evakkokokemukset. Aikaisemmin oli muisteltu vuosia ennen sotaa eikä kirjoitettu sotavuosista tai evakkovaiheista. Tämän kilpailun voittaja oli 1935 syntynyt Eeva Leena Onnela, joka aloitti tekstinsä vuoden 1942 koulukokemuksista ja Karjalaan paluun asuinoloista.

1960-luvun lehdistä ei evakkolasten kokemuksia löytynyt, mutta kylläkin 1970-luvun puolivälin jälkeen. Lapsuuden kokemuksia purkavia tekstejä julkaistiin 1980-luvulla viisi, 1990-luvulla 13 ja 2000-luvulla 14 ja sen jälkeen määrä on vain lisääntynyt.

”Kun kirjoittajat olivat kuusikymppisiä tai sitä vanhempia, he alkoivat kirjoittaa omista lapsuuden muistoistaan ja kokemuksistaan”, arvioi Rastas. Hänestä muistelu kytkeytyy kotiseutumatkailuun, joka avasi muistamisen lukkoja, antoi virikkeitä ja satoi tapahtumia uudelleen paikkaan. Samalla hän painotti, ettei kyse ole matkakertomuksista, vaan kuvauksista 1930-40 -lukujen kokemuksista, joista kirjoitetaan 50-60 vuotta myöhemmin.

Vuonna 2014 Johannekselainen ryhtyi kokoamaan koulumuistoja. Kirjoituksia tuli runsaasti ja suurin osa kirjoittaneista oli aloittanut koulutiensä Johanneksessa tai Uuraassa. Yksi kirjoittajista oli vuoden 1958 kilpailun voittaja.

”Kirjoittajalla on voinut olla 7 eri koulua. Muistetaan opettajan nimet, koulukavereita, tapahtumia”, kuvaili Rastas. Hän totesi, että lapsen mieleen taltioitua voidaan purkaa ja käyttää eräänlaisena omana terapiana, kun koetusta kirjoitetaan itselle ja muille. Lähtökohtana ovat hänestä juuri tunteet, vaikka kirjoitettaisiin tapahtumista.

Vireä Paimion Karjalaseura

Paimion Karjala-seuran sihteeri Armi Suomi kertoi seminaarissa, miten alkuaan evakkojen turvasatamaksi perustettu yhdistys on muuttunut paimiolaiseksi kulttuurijärjestöksi. Jo 1945 perustetun, vilkkaasti toimineen seuran toiminta hiipui 1960-70 -luvulla. Uusi kulta-aika koitti kotiseutumatkojen myötä 1990-luvulla. Uudelleen toiminta vilkastui, kun sen johtoon tulivat 2006 sodan jälkeen syntyneiden sukupolvien edustajat. Jäsenmäärä oli tuolloin 34 mutta on nyt noussut yli kahden sadan. Paimioon asutettiin yli 2000 karjalaista evakkoa, pääosin Johanneksesta, Kurkijoelta, Muolaasta ja Heinjoelta.

Seminaarin aluksi Karjalaisen Nuorisoliiton toiminnanjohtaja Hilikka Toivonen-Alastalo kertoi, miten liitto on tuulettanut totuttuja toimintatapoja. Se on tuunannut kansallispukuja, mutta myös karjalanpiirakoita ja houkutellut netissä peräti miljoona katsojaa tuunauksen tuloksille. Liitto on niin ikään tuottanut pelin, jonka ideana on matka Karjalaan.

Samalla Toivonen-Alastalo painotti liiton yli sukupolvien ulottuvaa toimintaa. Siihen liittyy liiton ja Evakkolasten yhdistyksen yhteistyön kehittäminen.